

Številka: 354-33/2025-2 (536)
Datum: 14. 3. 2025

Gospod Borut Andrejek, višji referent za okolje
Občina Puconci
Puconci 80
9201 Puconci
borut.andrejek@puconci.si

Zadeva: Nadaljnji postopki požar CEROP, odgovor

Spoštovani,
dne 13. 3. 2025 smo prejeli vaš dopis, navajamo: "v podjetju CERO Puconci je v noči preteklega ponedeljka izbruhnil požar. Sedaj je le ta pod nadzorom in gasilci nam sporočajo, da bo intervencija kmalu zaključena, morda že jutri. Sedaj vas vljudno naprošam za dodatne usmeritve. Do sedaj smo v času intervencije izvedli vse ukrepe in sicer smo dvakrat aktivirali enoto MEEL, ki nam je pomagala pri analizi zraka, vendar bi sedaj skupaj z vami želeli pripraviti nek daljnosežni načrt, ki vključuje sanacijo, ukrepe in nasvete prebivalcem" konec navedka.
Prosimo nas za nadaljnja navodila glede varovanja zdravja prebivalcev.

Odgovor

Takoj po prejemu informacije o požaru v podjetju CERO Puconci smo dne 10. 3. 2025 zjutraj na spletnih straneh Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ) na prvi strani objavili priporočila za prebivalce za ravnanje ob požaru: <https://nijz.si/moje-okolje/napotki-za-ravnanje-ob-pozaru/>. Priporočila so še vedno objavljena.

Dim, ki se je sproščal iz požara, je nosil s seboj različne snovi, med njimi tudi zdravju nevarne. Te se deloma posedejo okrog pogorišča, deloma se z gibanjem zraka raznesejo in razširijo v različne smeri na večje razdalje ter s tem razredčijo. Pri gorenju lahko nastaja množica škodljivih spojin, med njimi tudi strupeni dioksini, furani in policiklični aromatski ogljikovodiki (PAH) ter različni delci.

Spojine, ki se sproščajo ob takem požaru, so tudi sicer že prisotne v našem okolju, nekaj jih je naravnega izvora (izbruhi vulkanov, požari v naravi), nekaj pa kot posledica človekovih dejavnosti (industrija, kurišča, promet, kurjenje v ob spomladanskem čiščenju vrtov ...). Tudi kajenje je pomemben vir nekaterih omenjenih spojin.

Vedeti moramo, da nevarne snovi same po sebi ne predstavljajo tveganja za zdravje, temveč je pomembna izpostavljenost tem snovem. Zdravje varujemo tako, da zmanjšamo izpostavljenost in s tem vnos teh snovi v telo. Da bi se izognili, oziroma v največji možni meri zmanjšali izpostavljenost škodljivim snovem v okolju, glede na sedanjo fazo požara med nasveti in ukrepi za prebivalce izpostavljamo:

- Dim, saje in manjši delci (PM), ki so lahko dodatno onesnaženi z organskimi in anorganskimi snovmi, se posedajo na tla in na rastline. Glede na letni čas zelenjave in rastlin, ki so krma za živino, še ni, oziroma jih je malo. Za zelenjavo na vrtovih velja: če so na njej vidne saje oziroma usedline, ni primerna za uživanje. Enako tudi na območjih, kjer je bil dim, priporočamo, da vrtnin, ki bi glede na doseženo stopnjo rasti oz. zrelosti že bili primerni za uporabo (solata, radič, regrat ...), ne uporabljate. Zelenjavo naj se poreže in zavrže med komunalne odpadke (ne v kompost ali med biološke odpadke). Ponovno zrasla zelenjava je varna za uživanje. Za priporočila glede poljščin (npr. ozimna pšenica) in krme za živino svetujemo, da se posvetujete s kmetijsko strokovno službo (Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije - kmetijsko gozdarski zavod Murska Sobota, Kmetijski inštitut Slovenije).
- Po požaru priporočamo čiščenje zunanjih površin, ki jih je dosegel dim s sajami. S tem zmanjšamo vnos onesnaževal, ki so prisotna v prahu, zemlji, pesku preko rok in ust ter dihal v telo. Čiščenje izvedemo z vodo in detergentom (zunanje okenske police, igrala in vrtno pohištvo (klopi, mize, stoli, otroška igrala...)), tlakovane površine speremo z vodo. Pred igro otrok v peskovnikih svetujemo, da se zgornjo plast mivke odstrani in zavrže ali v celoti zamenja. Če je trava že toliko velika, jo pred igranjem na travi pokosimo in zavržemo med komunalne odpadke. Svetujemo, da prebivalci redno mokro čistijo prah na površinah v bivalnih prostorih.
- Čim bolj je treba preprečiti raznos onesnaževal z zemljo, peskom in prahom v neonesnažena območja (npr. menjava obutve pri prehodih iz onesnaženega predela v čisti predel, iz vrta v stanovanje). Pred vstopom v bivalne prostore je priporočljivo z mokro krpo/brisačo obrisati tudi hišne ljubljence, da zmanjšamo vnos onesnaževal v prostore. Tudi zanje je treba poskrbeti, da se ne oz. se čim manj zadržujejo na onesnaženih območjih, dokler ta območja niso očiščena, sprana.
- V neposredni okolici požara, odsvetujemo intenzivno gibanje na prostem, vse dokler je na območju možna večja obremenjenost zraka. To lahko traja še nekaj časa po zaključku gašenja, odvisno od vremenskih pogojev.
- Še posebej zaščitimo otroke – v fazi razvoja so bolj občutljivi na vplive iz okolja. Površine, na katerih se igrajo, pred tem počistimo. Poskovnike imejmo pokrite, mivko pa pred vsako sezono nadomestimo z novo, namenjeno za igro otrok.
- Vrtci, šole, športna društva in druge organizacije, ki vključujejo otroke in šolarje na prizadetem območju, naj smiselno upoštevajo vsa zgoraj navedena priporočila.
- Z dežjem se onesnaževala iz zraka spirajo tudi v tla, tako bi se lahko preko podtalnice onesnažila tudi pitna voda, zato je glede tega treba spremljati in upoštevati priporočila upravljalca vodovoda. V kolikor so kje v uporabi kapnice, naj se pred nastopom padavin vodo z lovilnih površin, ki so onesnažene zaradi požara, preusmeri stran od hranilnika za vodo, jo zavrže in s tem prepreči onesnaženje vode v hranilniku. Lovilne površine naj se sperejo, da se očistijo.

Podatkov o tem, kako daleč od požara sega vplivno območje, na NIJZ nimamo, zato svetujemo, naj priporočila veljajo na območjih, kjer so zaznali dim in saje.

Glede kakovosti zraka priporočamo, da podatke o kakovosti spremljate, meritve izvaja Agencija Republike Slovenije za okolje.

Za natančnejše podatke o onesnaženosti tal, bi bilo potrebno vzorčenje zemlje.

Za priporočila o tem in glede poljščin, ki so že v fazi rasti ter trave, svetujemo, da se obrnete na Kmetijsko gozdarsko zbornico ali Kmetijski inštitut Slovenije.

Izkušnje nekaterih preteklih požarov, ki so se zgodili v Sloveniji, kažejo, da je bila zelenjava na vplivnem območju požara sicer onesnažena z nekaterimi produkti gorenja (npr. nekatere strupene

kovine, policiklični aromatski ogljikovodiki (PAH), dioksini, dioksinom podobni poliklorirani bifenili (PCB)), a večinoma v nizkih koncentracijah in pod mejo za ukrepanje. Iz previdnostnega načela pa smo vseeno vedno svetovali, da se listnato zelenjavo odreže in zavrže. Ponovno zrasla zelenjava je varna za uživanje.

V zaključku opozarjamo še na splošne higienske ukrepe, ki veljajo vedno:

- Zelenjavo in sadje pred uporabo temeljito operemo, po potrebi oščerkamo in s tem odstranimo ostanke zemlje, prahu.
 - Odrasli naj pazijo, da otroci ne dajejo zemlje, trave ter umazanih rok v usta.
 - Po aktivnostih na prostem si pred vstopom v stanovanje očistimo ali zamenjamo obutev.
- Dobro si umijemo roke. Pozorni smo in nadzorujemo, da si temeljito umijejo roke tudi otroci.

Lepo vas pozdravljamo,

Nina Pirnat, dr. med., spec. epidemiologije in javnega zdravja
Predstojnica

Pripravili:

Majda Pohar, dr. med., spec. higijene

mag. Matej Ivartnik, dipl. san. inž.

Nina Pirnat, dr. med., spec. epidemiologije in javnega zdravja

Poslati:

po elektronski pošti